

## 49. Residential week II; Att förstå makt enligt Boulding 17/6 –11

Makt är ett ord med många betydelser. För Kenneth Boulding i sin bok *Three faces of power* innebär makt sin vidaste bemärkelse en potential för förändring. För individer kan makt enkelt uttryckas som förmågan att få det man vill ha, för grupper, organisationer, partier och andra sammanslutningar förmågan att uppnå gemensamma mål. Makt är alltid kopplat till värderingar och beslut.

Alla upplever vi hur värderingar och därmed våra prioriteringar kan förändras. Om vi inte kan få det vi vill ha kanske vi önskar det i ännu högre grad eller också beslutar vi oss för att vi inte vill ha det längre. Tabun överförs inte bara från samhället utan vi ställer också upp våra egna tabun.

Att veta vad vi vill ha är också förbundet med vilka vi är. I privatliv, familjeliv och yrkesliv går vi in och ut ur olika roller. Vi representerar ofta något som går utöver vårt personliga intresse och våra beslut påverkar andra. Varje människa består av många ofta motstridiga delpersonligheter så att veta vad vi vill ha är därför inte alldeles enkelt.

Att klassificera något så komplext som makt är ingen lätt sak. Boulding har ett sociologiskt/ekonomiskt perspektiv och delar in makten i tre typer utifrån den effekt den får när den utövas: *destruktiv* makt, *produktiv* makt och *integrerande* makt.

*Destruktiv* makt är förstörande till sin natur och innebär en hög grad av hot. Den uppkommer när A säger till B: "Du ska göra nåt som jag vill annars gör jag nåt som du inte vill." Hur dynamiken i skeendet sedan utvecklas beror i hög grad hur B svarar. 1) B gör som A vill och hotet verkställs ej. 2) B gör inte som A vill och bollen ligger hos A som måste bestämma om hotet skall verkställas eller inte. Kanske det är kostsamt att verkställa hotet och kanske B är villig till stor uppoffring som är nyckeln till framgång hos ickevåldskamp. 3) B svarar att gör du elakt mot mig så gör jag nåt ännu elakare mot dig. Bollen hamnar åter hos A som måste bedöma kraften i B:s hot. Kapprustning följer denna linje. 4) B flyr och det är ett mycket vanligt sätt att undkomma krig och andra hot. Ju längre bort man flyr desto säkrare vilket förklarar många flyktingars väg tvärs över jordklotet. 5) B svarar på ett avväpnande sätt och en lösning som integrerar båda parter uppnås.

*Produktiv* makt leder till hög grad av utbyte. Den får sin upprinnelse när A säger till B: "Du gör nåt som jag vill så gör jag nåt som du vill". B kan acceptera och transaktionen äger rum. Det dynamiska skeendet är här mycket enklare än vid hot. Om B accepterar äger utbytet rum, annars inte. Förhandlingar utgör ett viktigt inslag i *produktiv* makt liksom produktionsförmågan som skapar möjlighet till utbyte. Förtroende mellan parterna är en avgörande faktor.

*Integrerande* makt bygger på kärleken mellan människor. A säger till B: "Du gör detta för mig för att du älskar mig". B svarar: "Ja gärna" men med mindre grad av kärlek kan B svara: "Nej, så mycket älskar jag dig inte". Om A då svarar: "Ja men se vad jag gör för dig" så är vi tillbaka i förhandlingssituationen. Men A kan också svara: "Om du inte gör detta för mig så kommer du att skämmas över dig själv och känna skuld". Som vi vet kan skam och skuld påverka och förklara mänskligt beteende. *Destruktiv* makt – makt att såra – spelar också in i kärleksrelationer.

Torbjörn Söderquist